

העלוך יוצא לאור

לעילוי נשמת

היקרות והנכבדות

זמירה משה ע"ה

נלב"ע ג' כסלו תשפ"ד

ואחותה **אביבה חביבה ע"ה**

נלב"ע ד' אדר ב' תשפ"ד

בנות **סלמן ושרה ז"ל**

☆

ת.נ.צ.ב.ה.

הראשון מצינו שהודה להקב"ה, כמבואר בגמרא (ב"ב יד:): שהמזמור בתהילים (קלט) "ה' חקרתני" - אדם הראשון אמרו, ושם ישנו הפסוק: "אודך על כי נוראות נפליתי". וכן "מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'" אדם הראשון אמרו. ואף **אברהם אבינו**, הלא מה שנטע אשל בבאר שבע היה כדי לחנך הבריות לברך ולהודות לבורא עולם, שאכלו משלו. וכן דרשו חז"ל בפסוק: "ויקם אברהם וישתחו" - שהודה על בשורה טובה (פסיקתא זוטרתיא - בראשית כז) ואפילו **אליעזר עבד אברהם** הודה כמו שאמר: "ברוך ה' אלוקי אדוני אברהם אשר לא עזב חסדו" (כד, כז). וכן בפסוק "ויקוד האיש וישתחו לה'" (כד, כו), אמרו חז"ל: מכאן שמודים על בשורה טובה. ואם כן, כיצד אמרו חז"ל שלא היה אדם שהודה להקב"ה עד שהודתה לאה?

יש שתירצו, כי לאה היתה הראשונה שהנציחה את ההודאה בכך שקראה את שם בנה "יהודה" על שם ההודיה. ואזי בכל פעם, כאשר שמו יוזכר, תזכור ההודיה עמו. והלא זוהי כל עבודתינו, להתבונן ולזכור כל הטובות שמטיב עמנו השי"ת בכל עת. להודות לו על כך ולקיים מצוותיו.

למה הקב"ה לא הסיר ממושה רבינו את כבודת הפה והלשון?

ג) וכך כותב הרמב"ן (שמות ד-י) מדוע הקב"ה לא הסיר ממושה את כבודת הפה והלשון, וזה לשון הרמב"ן: "ולפי"ז נראה בעיני שלא רצה להסיר ממנו כובד הפה בעבור שהיה בו ממעשה הנס שספרו רבותינו (שמות רבה א, כו) שארע לו עם פרעה" עכ"ל היינו שרצה הקב"ה שיזכור משה רבינו כל ימיו את הנס הגדול שנעשה עמו כאשר הגישו לפניו קערה עם גחלים וכלי זהב ורצה ליטול את כלי הזהב (ואז היה נענש) ובא מלאך והיזיז את ידו ולקח את הגחלים והכניסם לפיו, ונעשה כבוד פה ולשון ולכן לא ריפהו השם כדי שיזכור כל ימיו להודות ולהלל על ניסי ה'.

למה נקרא "השפת אמת" בשם רבי יהודה אריה לייב?

ד) בכור בניו של האדמו"ר רבי יצחק מאיר מגור זצ"ל בעל חדושי הרי"מ, היה רבי אברהם מרדכי זצ"ל שנפטר בימי עלומיו. זמן רב שכב על ערש דוי. כאשר מחלתו החריפה ניגש אביו למטתו ואמר לו: "יש דעה בפוסקים האומרת כי "ובחרת בחיים" היא בכלל מצות עשה. התחזק נא בני ותחפוץ בחיים. אין לך ילד בן זכר, תבקש ותתפלל שיהיה לך..."

התאזר רבי אברהם בשארית כוחותיו, קם ממטתו ואמר: "רבונו של עולם, תן לי במתנה עוד שנות חיים ותזכני להוליד בן זכר ואקרא שמו יהודה, כי אקיים מה שכתוב (בראשית כט, לה) "הפעם אודה את ה'".

ואכן הבריא אז רבי אברהם מרדכי בנס. ובאותה שנה נולד לו בנו שקראו "יהודה אריה לייב" (הוא "השפת אמת"). לאשתו הרבנית אמר: "קראתי לילד יהודה, והוא יטה לבבות בני ישראל להודות להשם יתברך".

ברבות הימים התבטא פעם האדמו"ר מגור בעל "שפת אמת": "אבי קרא שמי יהודה על שם הודיה, על שנתרפא ממחלתו, ואני רואה כי כן הדבר, כל היום והלילה לא הייתי מרגיש עיפות כל שהיא מלהודות להשם יתברך". ("איש לרעהו" עמ' רפט)

למען יהיה בין עיניו תמיד זכרון הנס

ה) ובספר שמואל א' פרק יז, לד-לה: ויאמר דוד אל שאול רעה היה עבדך לאביו בצאן, ובא הארי ואת הדוב ונשא שה מהעדר. ויצאתי אחריו והכתינו וגו'.

הנה הכתיב הוא "זה" מהעדר, והקרי הוא "שה" מהעדר. ושמעתי בשם הגאון החסיד מ' אלי' ווילנר זצוק"ל, שפירש הקרי והכתיב, כי ראוי לאדם שנעשה לו נס שיעשה **מזכרת** להודות להשם יתברך על הנס

פרשת ויחי

להנציח את התודה

מנשה ואפרים

א) בפרשת השבוע אנו קוראים על מנשה ואפרים שבירך אותם יעקב אבינו אפרים ומנשה - כראובן ושמעון יהיו לי - ששניהם יקראו שבטים לדגלים, ולחלוקת הארץ (בראשית מח, ה-ו וברש"י) עד שאמר עליהם: בך יברך ישראל - הבא לברך את בניו יברכם בברכתם ויאמרו איש לבנו: "שימך אלקים כאפרים וכמנשה"...

וברצוננו הפעם להתמקד בטעם קריאת יוסף את שמות בניו אפרים ומנשה ומה היתה מטרתו בזה דבפר' מקץ (פרק מא, נא-נב) כתיב: ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלוקים את כל עמלי [היטיב עמי ה' ונתן לי עושר וכבוד, עד שהשכיח מלבי את כל צערי ועניי שהיה לי שנמכרתי (ע"י רד"ק)] ואת כל בית אבי, ושם השני קרא אפרים כי הפרני אלוקים בארץ עניי.

ובמדרש אמרו חז"ל: "דרך הצדיקים לשום שם לבניהם מענין המאורע ביוסף מהו אומר "ויקרא שם הבכור" כדי להזכיר הניסים שעשה עמו הקב"ה שכאשר מזכירים השם, הם נזכרים בניסים ונפלאות שעשה להם השי"ת כדי לתת שבח והודיה על שהצילם מן הרעה ונתן להם מנוחה", עכ"ל.

כיוצא בזה מצינו אצל משה רבינו שקרא לבנו: שם האחד גרשום - לזכור כי "גר הייתי בארץ נכריה" ושם השני אליעזר, לזכור "כי אלוקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה".

משה רבינו הנציח לדורות בשמות שקרא לבניו את הניסים והטובות שעשה הקב"ה עמו כדי לזכור יום יום, תמידין כסדרן, את חסדי השי"ת עליו ואת גודל שעבודו להשי"ת שמטיב עמו.

לאה הנציחה את ההודאה בשם בנה!

ב) ובפרשת יוצא אמרה לאה: "ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה"... (פרק כט, לה)

אמרו חז"ל: מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאת לאה והודתו, שנאמר הפעם אודה את ה'. וכתב רש"י: "לפי שראתה ברוח הקודש שיעקב מעמיד שנים עשר שבטים ולו ארבע נשים, כיון שילדה בן רביעי הודתה על חלקה שעלה לה יותר מן החשבון המגיע לה". (ברכות ז:)

וכבר הבאנו לעיל (פר' יוצא) להקשות: וכי לא היה מי שהודה להקב"ה עד שבאה לאה, והרי כבר באדם

שנעשה לו, ולזאת דוד המלך אחר שהציל הכבשה מן העדר, אחר ששחטו עשה לו מעורו מלבוש, למען יהיה תמיד בין עיניו זכרון הנס שנעשה לו. לכן כתיב "זה", רצה לומר שנשא זה השה מן העדר. (קול אליהו אות קנד)

לאור דברי הגר"א, ביאר הגאון רבי ברוך עפשטיין מפנינסק, בעל "תורה תמימה", את מאמר חז"ל (מנחות מג:): "וראיכם וזכרתם ועשיתם - תניא: וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם, מלמד שראיה מביאה לידי זכירה, זכירה מביאה לידי עשייה".

וכך הוא כותב: 'ויש לפרש כלל הענין ממצות ציצית, שעיקר תכליתה לזכור על ידי ראייתה את חובות האדם למקום, על פי מה שכתבו בספרי המדות, כי ראוי לאדם לעשות לו סימן לדבר שדרוש ומוכרח לו לעשות, ולא יסמוך על כוח הזכרון לבד, וזו חובה ומצוה בין במילי דשמיא ובין במילי דעלמא, ומבואר מזה שמחויב כל אדם לעשות לו סימן וזכרון לזכירתו, וזהו ענין מצות ציצית וראיתם אותו - וזכרתם ועשיתם, והרי זה מה שראינו אצל דוד, שעשה לו בגד מעור השה - כדי שיזכור תמיד את ניסי הקב"ה עמו! (תורה תמימה במדבר טו - הערה קכו)

למה צר "החסד לאברהם" את צורת חתימתו כצורת ספינה?

1) סיפר רבינו החיד"א זיע"א על זקנו רבי אברהם אזולאי זצ"ל שכאשר באו בספינה לעיר פאס שבמרקו (אחר גרוש ספרד) ועלו מן הים ליבשה, התחוללה רוח סערה בים והטביעה את הספינה עם כל אשר בה. (לאחר שירדו ממנה)

לזכר הנס היה הרב אזולאי, מיום זה, צר את צורת חתימתו כצורת הספינה לזכור להודות להשם יתברך בכל עת...

בצאתו מבית החולים ביקש להשאיר הצמיד על ידו

ז) מסופר על הרה"ג רבי גרשון קליבנסקי זצ"ל, שכאשר יצא פעם מבית החולים לאחר אשפוז, ביקש מהאחות שתשאיר על ידו את הצמיד עם הכיתוב שהיה ענוד שם, עם פרטיו האישיים כנהוג בכל אשפוז, כשנשאל מדוע הוא רוצה בכך, השיב: 'כדי שאוכל להזכיר לעצמי בכל עת ובכל שעה את חסדי ה' כי לא תמו. שהרי אתמול-שלשום הייתי מאושפז ועכשיו אני מהלך על רגליי בחוץ' - - - (גליון "קול ברמה")

כי במקלי עברתי את הירדן הזה

ח) תוספת נופך מצינו בדברי הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (וישלה, תרפ"ט, תרצ"ג), על הפסוק שאמר יעקב כי במקלי עברתי את הירדן הזה, והק' המפרשים, וכי יש עוד 'ירדן' בעולם שהוצרך לומר את 'הירדן הזה' ולא אחר... אלא ביאורו, שעל האדם לזכור תמיד את הניסים שנעשו לו ולחיות אותם כאילו עתה ניצול ונגאל מכל הצרות שהיו לו, וכך היתה מידתו של יעקב שבכל עת ראה את חסדי ה' שהיו לו כי במקלו עבר את הירדן, וכביכול היה הירדן עומד כנגד עיניו עד שיכול להתוות באצבעו ולומר הירדן הזה.

"פסח" זה - על שום מה?

ט) את הספור שלפנינו סיפר בעל המעשה הרב י. מ. מירושלים: באחד הימים העמוסים של ערב פסח תשס"ח, הייתי אמור לקבל חפץ מסוים, מאחת החנויות הממוקמות ברחוב יחזקאל. הגעתי למקום, אך בעל החנות בקשני לחזור בעוד כשעה, רק אז יהיה החפץ מוכן.

כעבור שעה ורבע חזרתי. עיני הבחינו באברך צעיר שעמד שם עם עגלת ילדים. נזכרתי שגם לפני שעה ורבע ראיתי אותו עומד שם. הדבר נראה לי קצת מוזר... משום שגם אז עמד כך, כמעט באותה תנוחה...

לא הרביתי בהסוסים. נגשתי אליו ושאלתי אותו, שמה הוא זקוק לעזרה. הסברתי לו ששמתי לב שהוא ניצב באותו מקום ובאותה תנוחה כבר שעה ארוכה, וכי יצר הסקרנות שבי לא מאפשר לי לעבור על כך לסדר היום...

בתגובה לשאלתי, חיך האברך בבישנות מה והחל לספר ספור מדהים: "הנני מתגורר אי-שם במרכז הארץ. לפני שלוש שנים בדיוק, הייתי צריך לסדר איזה ענין בירושלים ונזדמן לי לנסוע באוטובוס שדרך מסלולו היה ברחוב יחזקאל. הייתי אז צעיר חילוני... האוטובוס התנהל בעצלתיים. כשהגענו להצטלבות יחזקאל-אבינועם ילון, הוא נע לאטו. בקושי זז. התקהלות של אנשים הפריעה לתחבורה הסדירה. אחד הנוסעים הציץ מהחלון והבחין בהתקהלות של חרדים. הוא מיד החל לרטון בקול: "שוב החרדים עושים הפגנות"...

"אך הפעם היה זה הנהג - חילוני למהדרין - שהתנדב להרגיע: "לא! זו לא הפגנה! מתקיימת כאן חלוקת מזון לפסח למשפחות ברוכות ילדים. אני מכיר את זה מכל שנה... במשך יומים-שלושה מגיעים לכאן משאיות ענקיות שפורקות טונות של סחורה לחלוקה חיים... הם יודעים לעזור אחד לשני, לא כמו אצלנו... סיים הנהג את המונולוג.

"נדהמתי למשמע אזני, מעולם לא ראיתי כזה דבר. עיני נצמדו לשמשת האוטובוס. אך לא הייתי מסוגל "לבלוע" את כל המראה הגדול הזה בבת אחת. האוטובוס המשיך במורד רחוב יחזקאל.

"נולדתי בבית חילוני" - המשיך האברך בנימה אישית - "לא היתה לי אף פעם שנהג לדת או לחרדים. הם פשוט היו מחוץ לתחום ההתענינות שלי. אך המראות שנגלו לעיני ברחוב יחזקאל הסעירו את רוחי ולא נתנו לי מנוח. גמלה החלטה בלבי כי בסופו של יום אני מוכרח לחזור למקום! ואכן חזרתי. שעתיים תמימות התבוננתי ב"חלוקה" המסורתית. אינני יודע איך זה קרה, אבל עובדה שהדברים ששמעתי והמחזה שראיתי נתנו לי דחיפה עצומה להתענין, ללמוד ולהכיר את היהדות המקורית, דבר שלא עשיתי מעודי!"

"במשך כל הדרך חזרה לביתי לא יכולתי להסיח את הדעת. כל הזמן חשבתי על המציאות שנגלתה לפני, בה החרדים עוזרים אחד לשני. ואיך חלוקת המזון מתנהלת ללא קולות או מריבות, אלא בסדר נפלא ומופתי".

"במהלך החדשים הבאים הפכתי בנושא והעמקתי בו. התחלתי ללמוד בישיבה, ומכאן ועד לשמירה מלאה של תורה ומצוות הדרך היתה קצרה. זכיתי בהמשך הדרך אף להקים בית כשר ונאמן בישראל".

"כבר לפני שנתיים שאלתי את הרב שלי האם אני חייב לברך כאן "ברוך שעשה לי נס במקום הזה"? כי במקום הזה נפקחו עיני ונגלה לפני עולם של אור ואושר!

הרב חיך והשיב שאין חיוב ברכה, אך אני יכול להודות להקב"ה על כך באמירת מזמורי תהילים במקום".

"ובכן, - סיים האברך - כפי שאתה רואה, אני עומד כאן כבר שעה ארוכה ואומר תהילים ומודה לה' על הנס שעשה לי במקום הזה". ואז הוא מוסיף לי:

התרגשתי מאד לשמע ספורו של האברך. חשבתי שבזה תם ספורו המופלא. אך כאן נכונה לי הפתעה. האברך הצדיק אמר לי דבר נוסף שריגש אותי עד לדמעות:

"אתה רואה בעגלה את התינוק שלי? איך אתה חושב שקוראים לו? קראתי לו "פסח", כדי להודות לה' ולזכור תמיד את החסד הגדול שעשה עמי"..." (איש לרעהו)"